

دانش و پژوهش در علوم تربیتی - برنامه‌ریزی درسی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)

شماره نوزدهم - پاییز ۱۳۸۷

صص ۹۷ - ۱۱۶

رابطه هوش هیجانی با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان

لیلا بخشی سورشجانی^۱

چکیده

هدف این پژوهش بررسی رابطه بین هوش هیجانی با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی و مقایسه متغیرهای اخیر به تفکیک جنسیت در دانشجویان است. به این منظور تعداد ۲۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به نسبت مساوی از هر دو جنس انتخاب شدند و پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن و همچنین پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ (GHQ) را تکمیل کردند. برای تحلیل داده‌ها از آزمون t ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی استفاده گردید. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین متغیر هوش هیجانی و تمامی مؤلفه‌های آن با متغیرهای عملکرد تحصیلی و سلامت روانی کل دانشجویان همبستگی معنادار و مثبت ($P < 0/01$) وجود دارد. در مورد متغیر هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن (بجز مؤلفه‌های خوشبختی، خودشکوفایی و روابط بین فردی) و همچنین عملکرد

۱- کارشناس ارشد روان‌شناسی عمومی و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی بهبهان (نویسنده)

Email: L_bakhshi_S@yahoo.com

مسئول

تحصیلی بین دو جنس تفاوت معنادار وجود داشت و میانگین نمره کلی هوش هیجانی دانشجویان دختر بیش از دانشجویان پسر بود. یافته‌ها نشان داد که هوش هیجانی، سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان را به‌طور معنادار و مثبت ($P < 0/001$) پیش‌بینی می‌کند.

کلید واژه‌ها: هوش هیجانی، سلامت روانی، عملکرد تحصیلی.

مقدمه

یکی از مفاهیمی که در دهه‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته، مفهوم هوش هیجانی^۱ است. دلیل این امر توانایی فرضی هوش هیجانی بالا در حل بهتر مسائل و کاستن از میزان تعارضات بین آنچه که انسان احساس می‌کند و آنچه که فکر می‌کند، می‌باشد. هوش هیجانی یعنی توانایی اداره مطلوب خلق و خوی و وضع روانی و کنترل تکانش‌ها، عاملی که هنگام شکست ناشی از دست نیافتن به هدف، در شخص ایجاد اندیشه و امید می‌کند. پیچیدگی‌های عصر حاضر و سرعت تحولات در عرصه‌های مختلف زندگی، نقش یافته‌های دقیق و علمی روان‌شناسی را حساس‌تر نموده است. در مسیر تحولات زندگی اهمیت هوش هیجانی به‌عنوان یک عامل برای سازگاری مناسب با تحولات، بیشتر مشخص شده است و در این میان توانمندی‌های صرفاً عقلایی دیگر نمی‌تواند پیش‌بینی‌کننده خوبی برای موفقیت در زندگی باشند. هوش هیجانی به ما می‌گوید که چگونه از هوشبهر برای موفقیت در زندگی استفاده کنیم. هوشبهر عبارت است از توانایی یادگیری مجموعه‌ای از مهارت‌های هوشی مختلف، در عین حال می‌توان آن را مجموعه‌ای از توانش‌های نسبتاً کلی مثل توانایی در به‌خاطر سپردن اعداد و توانایی در واژه‌سازی دانست. به‌عبارت دیگر هوشبهر^۲ شامل توانایی‌های ما برای یادگیری منطقی و انتزاعی است و به ما می‌گوید چه کاری می‌توانیم انجام دهیم. هوش هیجانی به ما می‌گوید که چگونه از هوشبهر در جهت موفقیت در زندگی استفاده کنیم. هوش هیجانی به ما در جهت شناخت احساسات خود و دیگران، مهارت کافی در ایجاد روابط سالم با دیگران و حس مسؤولیت‌پذیری در مقابل وظایف کمک می‌کند.

1 – Emotional intelligence

2 – Intelligence quotient

در سال ۱۹۹۰ پیتر سالوی و جان مایر^۱ از دانشگاه ییل نظریه قابل فهمی از هوش هیجانی ارائه دادند. آنان هوش هیجانی را «نوعی پردازش اطلاعات هیجانی می‌دانند که ارزیابی دقیق هیجانات در خود و دیگران، ابراز مناسب هیجان، تنظیم انطباقی هیجان به نحوی که زیستن را ارتقا بخشد را در بر می‌گیرد».

اما طبق تعریف بار-آن^۲ (۲۰۰۰) هوش هیجانی عبارت است از مجموعه‌ای از دانش‌ها و تواناییهای هیجانی و اجتماعی که قابلیت کلی ما را در پاسخ به نیازهای محیطی به‌طور مؤثری تحت تأثیر قرار می‌دهد. این مجموعه شامل موارد زیر است: توانایی آگاه بودن از خود، درک و فهم خود و قدرت بیان احساسات، ۲- توانایی آگاه بودن از دیگران، درک و فهم دیگران و قدرت بیان آن، ۳- توانایی رویارویی با هیجانهای شدید و کنترل تکانه‌ها در خویشتن، ۴- توانایی انطباق با تغییرات و حل مسائلی با ماهیت اجتماعی و فردی. نظریه‌های هوش هیجانی دیدگاه نوینی درباره پیش‌بینی عوامل موفقیت در زندگی از جمله مقابله کارآمد با عوامل فشارزا و پیشرفت تحصیلی را در نظر خواهد آورد. نتایج مطالعات دانیل گلمن^۳ نشان داد هوش هیجانی رابطه مستقیم با پیشرفت دارد. تحقیقات فورنهام^۴ (۲۰۰۰) از رابطه مثبت و معنادار هوش هیجانی با شاخص‌های مختلف سازش‌یافتگی اجتماعی نظیر رفتار مناسب اجتماعی در کودکان دبستانی، همدلی افراد با یکدیگر و تعامل مثبت با دوستان خبر می‌دهد. به‌طور کلی مطالعات انجام شده نشان‌دهنده نقش و اهمیت هوش هیجانی در شئون مختلف زندگی افراد اعم از تحصیل، شغل و محیط اجتماعی و سلامت روانی فرد است (گلمن، ۱۳۸۶). در جوامع کنونی ظهور و بروز ناهنجاریهای اجتماعی زندگی بشر را به مخاطره انداخته که این امر اهمیت سلامت روانی و شناخت عواملی را که پیش‌بینی‌کننده آن هستند، آشکار ساخته است.

امروزه فشار روانی از موضوعات مهم زندگی است. فشار روانی یعنی تهدید سازگاری ما در زندگی روزمره. فرد از فشار روانی برای شرح مجموعه‌ای از احساسات

1 – Salovey, P & Mayer, J

2 – Bar-On

3 – Danil Golman

4 – Furnham

منفی استفاده می‌کند، مثلاً در ارتباط با امتحان، فروپاشی زندگی زناشویی و.... (آقایار و همکاران، ۱۳۶۰). در اوایل سال ۱۹۸۴ یورگن راش^۱ متوجه شد که بسیاری از بیماران او که به بیماری روان‌تنی یا نشانگان پس از ضربه مبتلا هستند، فاقد تخیل می‌باشند و در بیان احساس خود مشکل دارند. چند سال بعد روان تحلیل‌گری به نام کارن هورنای^۲، وضعیت یکسانی را در برخی از بیمارانش توصیف کرد که به روان‌درمانی روان‌تحلیلی خوب جواب نمی‌دادند، زیرا از لحاظ هیجانی آگاهی نداشتند و از تجارب درونی معدودی برخوردار بودند. این بیماران روانپزشکی اغلب نشانه‌های روان‌تنی نشان می‌دادند و برای کاستن از تنش و پریشانی اغلب به سوء مصرف الکل متوسل می‌شدند و یا به پرخوری و سایر رفتارهای اجباری می‌پرداختند. چنین بیمارانی را که نمی‌توانستند بگویند چه احساسی دارند، گاهی اوقات «بی‌سوادان هیجانی»^۳ می‌نامیدند (کیاروچی، ۱۳۸۵).

یک شاخص مهم هیجانی این است که فرد چقدر خوب به فشار روانی واکنش نشان می‌دهد. باور همگانی این است که اگر فرد از لحاظ هیجانی باهوش باشد به‌طور مؤثری می‌تواند از پاسخ‌های هیجانی برخوردار باشد و آنها را متوازن سازد و به این ترتیب از آثار مخرب فشار روانی محافظت شود. امروزه بین یادگیری، امتحان دادن و نمره گرفتن با آنچه که لازمه زندگی مدرن و روابط پیچیده بین‌فردی کنونی است، تفاوت زیادی قایل شده‌اند. همه ما انسانهایی را می‌شناسیم که به ظاهر از تحصیلات بالایی برخوردارند و نمرات درخشانی گرفته‌اند، ولی در عمل و در صحنه اجتماع و مسؤولیت، بسیار شکننده هستند و نه تنها زندگی خیلی خوبی ندارند، بلکه افسرده هم هستند. در واقع هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن در این زمینه پاسخگوی بسیاری از چراها می‌باشد، مثل اینکه چرا یک مهندس تحصیل کرده نمی‌تواند با همسر خود زندگی شادمانه داشته باشد؟ چرا یک شاگرد اول دانشگاه نمی‌تواند در کنکور کارشناسی ارشد موفق باشد؟

1- Jurgen Ruesch

2- Karen Horney

3- Emotional illiterates

پژوهش‌های متعدد نشان داده است که هوش هیجانی سبب افزایش میزان سلامتی، ثروت، موفقیت، عشق و شادی می‌شود (کیاروچی، ۱۳۸۵). این مفهوم زمینه‌ساز پیشرفت شغلی، رضایت در روابط فردی و پیشرفت تحصیلی در سطوح بالاتر است. دانشجویان از جمله قشرهایی هستند که در برابر فشار روانی قرار دارند. فشار روانی ممکن است با ورود به دانشگاه شکل بگیرد. پس از رویارویی با فشار روانی و عوامل فشارزا شاید بتوان گفت که هوش هیجانی بالا به‌عنوان یک متغیر بر سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان تأثیر دارد. استفاده از هیجانهای مناسب در برابر فشار روانی از تأثیر منفی آن بر سلامت روانی فرد می‌کاهد و در نتیجه باعث سازگاری می‌شود. بنابراین مهارت‌های اجتماعی و هیجانی با تواناییهای لازم برای موفقیت در کلاس درس به هم تنیده‌اند. وقتی فرد نسبت به تواناییهایش برای تنظیم هیجان‌های خود باور دارد به احتمال زیاد ابراز آنها بر سلامت روانی فرد تأثیر مثبت می‌گذارد. پس سازگاری موفق با تجربه فشارزای روانی تا حدودی به باورهای بستگی دارد که فرد از ظرفیت تنظیم احساساتش برخوردار است، همچنین نقش دانشگاه را نمی‌توان صرفاً محلی برای یادگیری مطالب تحصیلی تلقی کرد، بلکه باید مکانی باشد که علاوه بر این منجر به آموزش مهارت‌های اجتماعی و هیجانی گردد.

نتایج پژوهشی که شامرادلو (۱۳۸۳) به منظور بررسی مقایسه نقش هوش هیجانی و هوش شناختی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی شهر تهران انجام داد، نشان می‌دهد که هوش هیجانی نسبت به هوش شناختی، در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از توان بیشتری برخوردار است. نتایج حاصل از پژوهش احمدی رقی‌آبادی (۱۳۸۳)، با عنوان بررسی ارتباط هوش هیجانی و بهداشت روانی در دانش‌آموزان مراکز پیش‌دانشگاهی رشت نشان داد که هوش هیجانی پیش‌بینی‌کننده‌ای برای بهداشت روانی است. نتایج پژوهش احمدی ازغندی و همکاران (۱۳۸۵) نشان داد که بین دانش‌آموزان دختر و پسر در آزمون هوش هیجانی تفاوت معنادار وجود دارد و نمرات هوش هیجانی دختران بالاتر است. نتایج حاصل از پژوهش ثمری و طهماسبی (۱۳۸۶) نشان‌دهنده رابطه معنادار بین هوش هیجانی با عملکرد تحصیلی است، همچنین بین هوش و مقیاس‌های هوش هیجانی بین دو جنسیت تفاوت معنادار

وجود دارد، اما در نمره کلی هوش هیجانی بین دو جنسیت تفاوت وجود ندارد. پژوهش یوسفی (۱۳۸۲)، بشارت (۱۳۸۴) نشان می‌دهد که بین نمره کلی هوش هیجانی دانشجویان دختر و پسر تفاوت وجود ندارد، فقط در برخی خرده‌مقیاس‌ها تفاوت معنادار است.

لیف^۱ (۲۰۰۳) در تحقیقی در زمینه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی به این نتیجه رسید که هوش عمومی فقط در ۵۰ درصد موارد، پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کند.

سالووی و همکاران^۲ (۲۰۰۲) رابطه هوش هیجانی و مقابله با استرس را بررسی کرده و به این نتایج رسیدند که رابطه مثبت و معناداری بین درک هوش هیجانی و کارکرد بین فردی و کارکرد روان‌شناختی وجود دارد.

کیاروچی و همکاران^۳ (۲۰۰۰) عنوان کرده‌اند که هوش هیجانی رابطه بین استرس و انطباق روان‌شناختی را تعدیل می‌کند (انطباق روان‌شناختی: ویژگی‌هایی است که با افسردگی، ناامیدی و عقاید خودکشی ارتباط دارند).

مایر و سالووی^۴ (۱۹۹۷) نشان دادند که افرادی که در^۵ آزمون تورنتو نمره بالا داشتند در مقیاس خود حرمتی هیجان (که نشان می‌دهد آنان احساس ناکارآمدی می‌کنند و برای خودشان احترام قایل نیستند یا خودشان را قبول ندارند) نمره پایین کسب می‌کنند.

هدف این پژوهش بررسی رابطه هوش هیجانی با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان است. همچنین این پژوهش به دنبال بررسی این نکته است که آیا هوش هیجانی دانشجویان به‌طور معناداری سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند.

1- Liff

2- Salovey & et al

3- Ciarrochi & et al

4- Mayer & Salovey

5- Toronto Alexithymia Scale (TAS 20)

در این پژوهش به دنبال آن هستیم که بدانیم با کنترل و تعدیل و حتی افزایش چه متغیرهایی سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان افزایش می‌یابد. مطالعه و شناخت این متغیرها در ارتباط با دانشجویان، که نقش مهمی در توسعه جامعه خواهند داشت اهمیت دارد، زیرا دانشجویان در زمینه جمعیت و اشتغال، جمعیت رو به تزاید هستند. همچنین نقش مؤثر و انکارناپذیر دانشجویان در پویایی و تحرک جامعه باعث گردید تا به بررسی رابطه هوش هیجانی با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی این قشر بپردازیم.

با توجه به مطالب عنوان شده، سؤالات اساسی در این پژوهش عبارت‌اند از:

- ۱- آیا بین هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه معنادار وجود دارد؟
 - ۲- آیا با توجه به نمره‌های هوش هیجانی می‌توان سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی نمود؟
 - ۳- آیا بین هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن و همچنین عملکرد تحصیلی در دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنادار وجود دارد؟
- فرضیه اول: بین هوش هیجانی و سلامت روانی دانشجویان رابطه معنادار وجود دارد.
- فرضیه دوم: بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه معنادار وجود دارد.
- فرضیه سوم: هوش هیجانی می‌تواند سلامت روانی دانشجویان را پیش‌بینی نماید.
- فرضیه چهارم: هوش هیجانی می‌تواند عملکرد تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی نماید.

روش

این پژوهش سه هدف را دنبال می‌کند: اول مطالعه همبستگی بین هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن با عملکرد تحصیلی و سلامت روانی، دوم پیش‌بینی عملکرد تحصیلی و سلامت روانی براساس هوش هیجانی، سوم مقایسه هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن و همچنین عملکرد تحصیلی دانشجویان به تفکیک جنسیت. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان می‌باشد. گروه نمونه پژوهش از

بین دانشجویان به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب گردیده است که در دامنه سنی ۱۹ تا ۴۸ قرار داشتند. بر این اساس ۳ درصد از حجم جامعه به عنوان نمونه پژوهش انتخاب گردید. از آنجا که حجم جامعه تقریباً به‌طور مساوی بین دو جنس دختر و پسر توزیع شده بود، بنابراین ۱۰۰ نفر از دانشجویان دختر (معادل ۳ درصد کل دانشجویان دختر) و ۱۰۰ نفر از دانشجویان پسر (معادل ۳ درصد از دانشجویان پسر) به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روشهای آماری مانند ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t و رگرسیون خطی استفاده شده است.

ابزارها و مقیاس‌های سنجش

الف - پرسشنامه هوش هیجانی: این پرسشنامه را بار - آن (۱۹۸۰) برای نخستین بار ساخته است. این آزمون ۱۱۷ سؤال و ۱۵ مقیاس دارد که بر روی ۳۸۳۱ نفر از ۶ کشور که ۴۸/۸ درصد آن مرد و ۵۱/۲ درصد آنان زن بودند، اجرا شده و به‌طور نظام‌مند در آمریکای شمالی هنجاریابی گردید. نتایج حاصل از هنجاریابی نشان داد که آزمون از حد مناسبی از اعتبار و روایی برخوردار است. مقیاسهای آزمون عبارت‌اند از: خودآگاهی هیجانی، خودابرازی، عزت نفس، خودشکوفایی، استقلال، همدلی، مسؤلیت‌پذیری اجتماعی، روابط بین‌فردی، واقع‌گرایی، انعطاف‌پذیری، حل مسأله، تحمل فشار روانی، کنترل تکانش، خوش‌بینی، شادمانی.

پس از انجام برخی تغییرات در متن اصلی پرسشنامه، در ایران به ۹۰ سؤال تقلیل یافته با همان ۱۵ مقیاس پایایی آزمون از طریق آلفای کرونباخ^۱ ۰/۹۳ محاسبه گردیده، برای دانشجویان ایرانی دارای اعتبار و پایایی است و برای مقاصد مختلف کاربرد داشته و مورد پذیرش است (دینی، ۱۳۸۴). از آنجا که گزینه‌ها بر روی طیف ۵ درجه‌ای لیکرت تنظیم شده‌اند نمره‌گذاری از ۵ به ۱ و در بعضی سؤالات با محتوای منفی یا معکوس از ۱ به ۵، کاملاً موافقم ۱ و کاملاً مخالفم ۵ انجام می‌شود. نمره کل هر مقیاس برابر با مجموع نمرات هر یک از سؤالات آن مقیاس و نمره کل آزمون برابر با مجموع نمرات ۱۵ مقیاس است.

1- Cronbach Alpha

در این پژوهش برای بررسی روایی این پرسشنامه از روش روایی محتوایی استفاده شد و به این منظور پرسشنامه در اختیار تعدادی از متخصصان علوم تربیتی و روان‌شناسی قرار گرفت و روایی محتوایی این پرسشنامه تأیید گردید. در این پژوهش اعتبار این آزمون با استفاده از روش آلفای کرونباخ و روش دو نیمه کردن^۱ آزمون به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۹۱ به دست آمد.

ب - پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ^۲ (GHQ-۲۸)^۳: پرسشنامه سلامت عمومی یک پرسشنامه سرنندی مبتنی بر خود گزارش‌دهی است که گلدبرگ در سال ۱۹۷۲ ساخته است، سؤال‌های آن براساس روش تحلیل عاملی بر روی فرم ۶۰ ماده‌ای اولیه استخراج شده است. این پرسشنامه شامل ۲۸ سؤال چهار گزینه‌ای و دارای ۴ زیرمقیاس است که هر کدام از زیرمقیاس‌ها ۷ سؤال دارد. گلدبرگ براساس روش بازآزمایی و محاسبه آلفای کرونباخ مقدار قابلیت اعتماد را بالا و قابل قبول گزارش کرده است. زیرمقیاس اول (A) شامل مواردی درباره احساس افراد نسبت به وضع سلامت خود و احساس خستگی آنهاست و نشانه‌های بدنی را در برمی‌گیرد. این زیرمقیاس دریافتهای حسی بدنی را که اغلب با برانگیختگی‌های هیجانی همراه هستند، ارزشیابی می‌کند. زیرمقیاس دوم (B) شامل مواردی است که با اضطراب و بی‌خوابی مرتبط هستند و زیرمقیاس سوم (C) گستره توانایی افراد را در مقابله با خواسته‌های حرفه‌ای و مسائل زندگی روزمره می‌سنجد و احساس‌های آنها را درباره چگونگی کنارآمدن با موقعیتهای متداول زندگی آشکار می‌کند و بالاخره چهارمین زیرمقیاس (D) در برگیرنده مواردی است که با افسردگی و خیم و گرایش مشخصی به خودکشی مرتبط هستند. به هر پاسخ نمره صفر تا ۳ تعلق می‌گیرد. نمره‌های بین ۱۴ تا ۲۱ در زیرمقیاس، وخامت وضع آزمودنی در آن عامل را نشان می‌دهد. چونگ و اسپیرز^۴ (۱۹۹۴) با مطالعه ۲۲۳ نفر از افراد بزرگسال بدین نتیجه دست یافتند که ضریب قابلیت اعتماد شکل ۲۸ سؤالی پرسشنامه

- 1- Split-half
- 2- Goldberg
- 3- General Health Questionnaire , Gold Berg
- 4- Cheung & Spears

سلامت عمومی به روش بازآزمایی برای کل آزمون، مقیاس‌های نشانه‌های مرضی جسمانی، اضطراب، نارساکنش‌وری اجتماعی و افسردگی به ترتیب ۰/۵۵، ۰/۴۴، ۰/۴۶، ۰/۴۲ و ۰/۴۷ بود. بررسی قابلیت اعتماد این پرسشنامه با استفاده از روش بازآزمایی، دو نیمه‌کردن و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۹۳، ۰/۹۰ گزارش شده است (نقوی، ۱۳۸۰). در این پژوهش برای بررسی روایی پرسشنامه از روش روایی محتوایی استفاده شده است، که طی آن پرسشنامه در اختیار تعدادی از متخصصان علوم تربیتی و روان‌شناسی قرار گرفت و معلوم شد که این پرسشنامه از روایی محتوایی مطلوبی برخوردار است. ضرایب اعتبار این آزمون با استفاده از روش آلفای کرونباخ و روش دو نیمه‌کردن آزمون به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۷۲ به دست آمد.

یافته‌ها

برای بررسی رابطه بین متغیرهای هوش هیجانی و سلامت روانی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یافته‌های پژوهش (جدول ۱) نشان می‌دهد که بین هوش هیجانی و سلامت روانی همبستگی مثبت معنادار ($P < 0/01$) وجود دارد. قابل ذکر است که علامت منفی ضریب همبستگی ($r = -0/69$) نشانه رابطه منفی بین این دو متغیر نیست، بلکه به خاطر تفاوت در جهت نمره‌گذاری و تفسیر آن است، به این معنا که در آزمون هوش هیجانی هرچه نمره بیشتر باشد، نشان‌دهنده هوش هیجانی بهتر است، اما در آزمون سلامت روانی، نمره زیاد نشانه مشکلات بیشتر در زمینه سلامت روانی و نمره کمتر نشانه وضعیت بهتر در این زمینه است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون (جدول ۱) نشان می‌دهد که بین دو متغیر هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی همبستگی مثبت معنادار ($P < 0/01$) وجود دارد و مقدار ضریب همبستگی بین این دو متغیر نیز برابر ۰/۶۸ است. همان‌گونه که یافته‌های جدول ۱ نشان می‌دهد، بین متغیر هوش هیجانی و تمامی مؤلفه‌های آن با متغیرهای عملکرد تحصیلی و سلامت روانی همبستگی معنادار ($P < 0/01$) وجود دارد.

جدول ۱- ماتریس همبستگی بین متغیر هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن با دو متغیر عملکرد تحصیلی و سلامت روانی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	
عملکرد تحصیلی																			
سلامت روانی	**-.۰/۶۳																		
هوش هیجانی	**-.۰/۶۸	**-.۰/۶۹																	
حل مسأله	**-.۰/۴۹	**-.۰/۴	**-.۰/۵۶																
خوشبختی	**-.۰/۴۳	**-.۰/۴۶	**-.۰/۵۷	*.۰/۱۵															
استقلال	**-.۰/۳۲	**-.۰/۲۸	**-.۰/۴۷	**-.۰/۲۹	**-.۰/۳۱														
تحمل فشار روانی	**-.۰/۴۳	**-.۰/۴۸	**-.۰/۷۲	**-.۰/۳۶	**-.۰/۳۸	**-.۰/۳													
خودشکوفایی	**-.۰/۲۴	**-.۰/۳	**-.۰/۳۸	*.۰/۰۴	**-.۰/۲۴	**-.۰/۲	*.۰/۱۴												
خودآگاهی هیجانی	**-.۰/۴۶	**-.۰/۵	**-.۰/۷۱	**-.۰/۳۶	**-.۰/۴	**-.۰/۳۹	**-.۰/۴۳	**-.۰/۳											
واقع‌گرایی	**-.۰/۳۷	**-.۰/۳۹	**-.۰/۶۱	**-.۰/۲۵	**-.۰/۳۹	**-.۰/۳۳	**-.۰/۳۵	**-.۰/۲۳	**-.۰/۵										
روابط بین فردی	**-.۰/۲۷	**-.۰/۳۱	**-.۰/۳۱	*.۰/۰۷	**-.۰/۳۴	*.۰/۱۱	*.۰/۱۶	*.۰/۱۷	*.۰/۱۱	**-.۰/۲۳									
خوشبینی	**-.۰/۵۷	**-.۰/۵۳	**-.۰/۷۶	**-.۰/۳۴	**-.۰/۴۵	**-.۰/۲۸	**-.۰/۵۸	**-.۰/۲۴	**-.۰/۵۶	**-.۰/۳۸	**-.۰/۲۲								
عزت نفس	**-.۰/۴۳	**-.۰/۴۷	**-.۰/۶۲	**-.۰/۴۷	**-.۰/۳۳	**-.۰/۱۹	**-.۰/۵۶	*.۰/۱۶	**-.۰/۴۵	**-.۰/۳۳	-۰/۰۲	**-.۰/۵۶							
کنترل تکانش	**-.۰/۴	**-.۰/۴۲	**-.۰/۶۲	**-.۰/۴۱	**-.۰/۳۳	*.۰/۱۵	**-.۰/۴۵	*.۰/۰۵	**-.۰/۴۶	**-.۰/۳	*.۰/۱۲	**-.۰/۴۹	**-.۰/۴۴						
انعطاف‌پذیری	**-.۰/۲۶	**-.۰/۲۱	**-.۰/۴	*.۰/۱۶	*.۰/۱۷	*.۰/۱۵	**-.۰/۲۲	**-.۰/۲۹	*.۰/۱۶	**-.۰/۲۳	*.۰/۱۸	**-.۰/۲۷	*.۰/۱۳	*.۰/۱					
مسئولیت‌پذیری	**-.۰/۴۲	**-.۰/۴۶	**-.۰/۵۴	**-.۰/۲۹	**-.۰/۳۴	**-.۰/۳	**-.۰/۳۹	**-.۰/۱۹	**-.۰/۳۷	**-.۰/۲۷	**-.۰/۲۲	**-.۰/۳۴	**-.۰/۲۴	**-.۰/۱۶	**-.۰/۳۴				
همدلی	**-.۰/۳۵	**-.۰/۴	**-.۰/۵۶	**-.۰/۳۸	*.۰/۱۶	**-.۰/۱۹	**-.۰/۳۳	**-.۰/۲۳	**-.۰/۲۹	**-.۰/۲۸	*.۰/۱	**-.۰/۴	**-.۰/۲۶	**-.۰/۳۱	**-.۰/۲۸	**-.۰/۴۵			
خودابرازی	**-.۰/۱۹	**-.۰/۲	**-.۰/۲۷	*.۰/۰۹	**-.۰/۱۸	*.۰/۱۵	**-.۰/۱۸	**-.۰/۲	**-.۰/۱۹	*.۰/۱۶	*.۰/۰۴	*.۰/۱۴	*.۰/۰۷	**-.۰/۲۵	*.۰/۰۹	*.۰/۰۹	*.۰/۰۳		

*P< .۰/۰۵

**P< .۰/۰۱

به منظور بررسی بیشتر رابطه بین هوش هیجانی و سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان و اینکه با توجه به نمره‌های هوش هیجانی به چه میزان می‌توان سلامت روانی و عملکرد تحصیلی آنها را پیش‌بینی نمود، از روش رگرسیون خطی استفاده شده است. نتایج رگرسیون خطی که طی آن هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش‌بین و سلامت روانی به عنوان متغیر ملاک مورد توجه قرار گرفته است، در جدول ۲ نشان داده شده است. مقدار آماره F نشان‌دهنده آن است که کل رگرسیون از اعتبار آماری لازم برخوردار است. معیار R^2 خوبی کلی برازش رگرسیون تخمینی را اندازه‌گیری می‌کند. مقدار ضریب تشخیص $0/48$ است، بنابراین 48 درصد تغییرات سلامت روانی به وسیله هوش هیجانی توضیح داده می‌شود. مقدار ضریب هوش هیجانی برابر با $0/691$ - محاسبه گردیده است. این بدان معناست که هوش هیجانی به‌طور معنادار و مثبت ($P < 0/001$) سلامت روانی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۲- تحلیل رگرسیون هوش هیجانی بر سلامت روانی دانشجویان *

متغیر	منبع	SS	MS	F	P	R^2	β	t	P
رگرسیون	رگرسیون	6669/08	6669/08	37	0/000	0/48	-0/691	-13/46	0/000
هوش	باقیمانده	7319/8	37						

* سلامت روانی دانشجویان متغیر وابسته (ملاک) است.

جدول ۳ نشان می‌دهد که با نمرات هوش هیجانی می‌توان عملکرد تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی نمود. مقدار ضریب تشخیص (تعیین) به‌دست آمده $0/46$ است. بنابراین 46 درصد تغییرات عملکرد تحصیلی با هوش هیجانی تبیین می‌گردد. مقدار آماره F محاسبه‌شده نشان‌دهنده کل رگرسیون از اعتبار آماری لازم ($P < 0/001$) برخوردار می‌باشد. مقدار ضریب هوش هیجانی برابر با $0/677$ است که با توجه به مقدار آماره t، در سطح معناداری ($P < 0/001$) این ضریب از اعتبار آماری لازم برخوردار است، بنابراین نمرات هوش هیجانی به‌طور معنادار و مثبت ($P < 0/001$) عملکرد تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۳- تحلیل رگرسیون هوش هیجانی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان *

متغیر رگرسیون	منبع تغییر پذیری	SS	MS	F	P	R ^۲	β	t	P
هوش هیجانی	رگرسیون	۶۷۵/۱۳	۶۵۷/۱۳	۱۶۷/۲۳	۰/۰۰۰	۰/۴۶	۰/۶۷۷	۱۲/۹۳	۰/۰۰۰
	باقیمانده	۷۹۸/۸۹	۴/۰۳						

* عملکرد تحصیلی دانشجویان متغیر وابسته (ملاک) است.

برای مقایسه میانگین نمرات عملکرد تحصیلی دانشجویان به تفکیک جنسیت از آزمون t استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین نمرات متغیر عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنادار ($P < ۰/۰۰۱$) وجود دارد، (جدول ۴).

جدول ۴- آزمون t برای مقایسه متغیر عملکرد تحصیلی بین دانشجویان دختر و پسر

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معناداری
عملکرد تحصیلی	پسر	۱۰۰	۱۴/۳۲	۲/۶۳	۳/۶۷۱	۱۹۸	۰/۰۰۰
	دختر	۱۰۰	۱۵/۶۸	۲/۶۵			

نتایج آزمون t جدول ۵ نشان می‌دهد که بین نمره کلی هوش هیجانی دانشجویان پسر و دانشجویان دختر در سطح معناداری ($P < ۰/۰۰۱$) تفاوت وجود دارد و میانگین نمره هوش هیجانی دانشجویان دختر نیز بیش از نمره هوش هیجانی دانشجویان پسر است، اما این موضوع برای تمامی مؤلفه‌های هوش هیجانی صادق نیست. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که در مورد مؤلفه‌های خوشبختی، خود شکوفایی و روابط بین فردی، تفاوت معناداری بین دانشجویان وجود ندارد. در مورد مؤلفه‌های حل مسأله، تحمل فشار روانی، خود آگاهی هیجانی، خوش بینی، عزت نفس، کنترل تکانش و انعطاف پذیری، تفاوت معناداری در سطح $P < ۰/۰۰۱$ بین دانشجویان دختر و پسر وجود

دارد. در مورد مؤلفه‌های استقلال و همدلی بین دانشجویان دختر و پسر در سطح $P < 0/01$ تفاوت معنادار وجود دارد و بالاخره برای مؤلفه‌های واقع‌گرایی، مسؤلیت‌پذیری و خودابرازی بین دو جنس در سطح $P < 0/05$ تفاوت معنادار وجود دارد.

جدول ۵- آزمون t برای مقایسه متغیر هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن بین دانشجویان دختر و پسر

متغیرها	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معناداری
هوش هیجانی	پسر	۱۰۰	۲۷۷/۷۵	۶۶/۰۳	-۵/۵۵	۱۹۸	۰/۰۰۰
	دختر	۱۰۰	۳۳۴/۱۷	۷۷/۲۴			
حل مسأله	پسر	۱۰۰	۱۲/۳۳	۳/۲۵	-۵/۷۳	۱۹۸	۰/۰۰۰
	دختر	۱۰۰	۱۸/۵۸	۱۰/۴۲			
خوشبختی	پسر	۱۰۰	۲۴/۵۷	۱۰/۳۱	۰/۱۸۶	۱۹۸	۰/۸۵۳
	دختر	۱۰۰	۲۴/۳۰	۱۰/۲۴			
استقلال	پسر	۱۰۰	۱۸/۲۶	۸/۵۶	-۲/۷۰۷	۱۹۸	۰/۰۰۷
	دختر	۱۰۰	۲۱/۵۱	۸/۴۲			
تحمل فشار روانی	پسر	۱۰۰	۲۳/۹۳	۱۰/۴۶	-۵/۰۱	۱۹۸	۰/۰۰۰
	دختر	۱۰۰	۳۱/۴۶	۱۰/۷۷			
خودشکوفایی	پسر	۱۰۰	۲۰/۲	۸/۴۷	۱/۴۱۵	۱۹۸	۰/۱۵۹
	دختر	۱۰۰	۱۸/۶۹	۶/۴۹			
خودآگاهی هیجانی	پسر	۱۰۰	۲۱/۱۱	۹/۵۸	-۴/۰۶۴	۱۹۸	۰/۰۰۰
	دختر	۱۰۰	۲۶/۹	۱۰/۵۴			
واقع‌گرایی	پسر	۱۰۰	۲۰/۵۸	۷/۷۸	-۲/۳۱۱	۱۹۸	۰/۰۲۲
	دختر	۱۰۰	۲۳/۳۳	۹			
روابط بین فردی	پسر	۱۰۰	۱۸/۴۹	۹/۲۳	۰/۲۹	۱۹۸	۰/۷۷۲
	دختر	۱۰۰	۱۸/۱۳	۸/۳			

۰/۰۰۰	۱۹۸	-۳/۸۶۷	۸/۹۵	۲۰/۸۴	۱۰۰	پسر	خوشبینی
			۹/۹۳	۲۶/۰۱	۱۰۰	دختر	
۰/۰۰۰	۱۹۸	-۴/۲۲۲	۹/۱۷	۱۹/۷۶	۱۰۰	پسر	عزت نفس
			۱۰/۵۸	۲۵/۶۷	۱۰۰	دختر	
۰/۰۰۰	۱۹۸	-۵/۹	۷/۳۵	۱۷/۷۷	۱۰۰	پسر	کنترل تکانش
			۱۰/۰۹	۲۵/۱۳	۱۰۰	دختر	
۰/۰۰۰	۱۹۸	-۲/۴۹	۵/۹۳	۱۵/۵۷	۱۰۰	پسر	انعطاف پذیری
			۷/۹۱	۱۸/۰۳	۱۰۰	دختر	
۰/۰۰۲	۱۹۸	-۲/۳۴۲	۶/۹۴	۱۶/۰۸	۱۰۰	پسر	مسئولیت پذیری
			۸/۶۱	۱۸/۶۷	۱۰۰	دختر	
۰/۰۰۷	۱۹۸	-۲/۷۳۷	۵/۷	۱۳/۹۹	۱۰۰	پسر	همدلی
			۶/۵۷	۱۶/۳۷	۱۰۰	دختر	
۰/۰۲۳	۱۹۸	-۲/۱۴۶	۸/۱۶	۱۸/۸۶	۱۰۰	پسر	خودابرازی
			۲۰/۱۲	۲۳/۵۲	۱۰۰	دختر	

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش رابطه هوش هیجانی با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

فرضیه اول: بین هوش هیجانی و سلامت روانی دانشجویان رابطه معنادار وجود دارد.

نتایج پژوهش (جدول ۱) نشان داد که بین نمرات هوش هیجانی و سلامت روانی دانشجویان همبستگی معنادار مثبت ($P < ۰/۰۱$) وجود دارد. در نتیجه فرضیه اول پژوهش تأیید گردید که این یافته‌ها با نتایج حاصل از پژوهش‌های نیکخواه و همکاران (۱۳۸۵)، سالووی و همکاران (۲۰۰۲)، لیف (۲۰۰۳)، پارکر^۱ (۲۰۰۴) و لایونز و اشنايدر^۲ (۲۰۰۵) همخوانی دارد. دلایل تأیید را می‌توان این‌گونه بیان کرد که

1- Parker

2- Lyons & Schneider

دانشجویان دارای هوش هیجانی بالا، در برابر عوامل فشارزا دارای قدرت کنترل بیشتری هستند و مدیریت کنترل فشار روانی را دارند، این توانایی به آنها کمک می‌کند تا در رویارویی با مشکلات انعطاف‌پذیر بوده و هیجانهای خود را کنترل کنند، پس توانایی کنترل هیجانها در تعدیل فشار روانی مؤثر است.

فرضیه دوم: بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه معنادار وجود دارد. نتایج پژوهش (جدول ۱) نشان داد که بین نمرات هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه معنادار مثبت ($P < 0/01$) وجود دارد، به این معنا که با افزایش هوش هیجانی، موفقیت تحصیلی دانشجویان افزایش می‌یابد، بنابراین فرضیه دوم پژوهش تأیید گردید. این مسأله با یافته‌های پژوهش شامرادلو (۱۳۸۳)، ثمری و طهماسبی (۱۳۸۶)، فورنهام^۱ (۲۰۰۰)، لیف (۲۰۰۲)، پارکر و همکاران (۲۰۰۴)، زیدنر و همکاران^۲ (۲۰۰۵)، همخوانی دارد. دلایل تأیید فرضیه را می‌توان این‌گونه بیان کرد که بین یادگیری مطالب درسی و هوش هیجانی همگرایی وجود دارد و این امر منجر به افزایش عملکرد تحصیلی می‌گردد.

فرضیه سوم: هوش هیجانی سلامت روانی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند. تحلیل رگرسیون انجام شده نشان داد که هوش هیجانی به‌طور معنادار و مثبت ($P < 0/001$) سلامت روانی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند، ضریب متغیر هوش هیجانی نیز برابر $0/691$ - به دست آمد (جدول ۲). بنابراین فرضیه سوم پژوهش تأیید گردید که با نتایج حاصل از پژوهش احمدی رقی‌آبادی (۱۳۸۳) همخوانی دارد. دلایل تأیید فرضیه را می‌توان این‌گونه بیان کرد که دانشجویان برای حفظ سلامت روانی به خودحرمی مثبت، خودآگاهی هیجانی بالا، توانایی حل مسأله مؤثر و جسارت نیاز دارند، آنها برای کمک به فرایند سلامت روانی و افزایش تواناییهای خود برای موفق شدن در زندگی نیازمند آن هستند که مستقل باشند و به روشنی اهدافشان را بدانند، پس هوش هیجانی بالا سلامت روانی را پیش‌بینی می‌کند. فرضیه چهارم: هوش هیجانی عملکرد تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند.

1 - Furnham

2 - Zeidner & et al

برای آزمون این فرضیه نیز از تحلیل رگرسیون استفاده گردید. نتایج تحلیل رگرسیون هوش هیجانی بر عملکرد تحصیلی، نشان داد که هوش هیجانی به طور معنادار و مثبت ($P < 0/001$) عملکرد تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند. ضریب متغیر هوش هیجانی برابر با $0/677$ به دست آمد (جدول ۳). بنابراین فرضیه چهارم پژوهش نیز تأیید گردید، که با نتایج حاصل از پژوهش شامرادلو (۱۳۸۳) و لیف (۲۰۰۳) همخوانی دارد. دلایل تأیید فرضیه را می‌توان این‌گونه مطرح کرد، که وقتی که دانشجویان، دانشگاه را مکانی ببینند که در آن با نیازهای اجتماعی و هیجانی آنها به نحو متمرکز و مسئولانه برخورد می‌شود به احتمال زیاد از یادگیری مطالب درسی با علاقه بیشتری استقبال می‌کنند، بنابراین هوش هیجانی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده عملکرد تحصیلی مطلوب باشد. هوش هیجانی باید نقشی کاملاً برجسته در دانشگاهها ایفا کند، که با ژرفا بخشیدن به یادگیری بیشتر در دانشجویان، پیشرفت اهداف آموزش عالی را ارتقا می‌بخشد. برای پاسخ دادن به سؤال سوم پژوهش مبنی بر مقایسه میانگین نمرات هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر و پسر از آزمون t استفاده شد. نتایج آزمون t نشان داد که در مورد متغیر عملکرد تحصیلی بین دو جنس تفاوت معنادار ($P < 0/001$) وجود دارد (جدول ۴). در مورد نمرات متغیر هوش هیجانی نیز ملاحظه شد که بین نمره کلی هوش هیجانی دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنادار ($P < 0/001$) وجود دارد، که دلیل آن را می‌توان این موضوع دانست که بخش عمده توانایی‌ها و شایستگی‌های اجتماعی حاصل درک عواطف دیگران و همدلی کردن با آنان است و نظر به اینکه زنان با مسائل عاطفی‌تر برخورد می‌کنند پس همدلی زنان نسبت به مردان بیشتر است، بنابراین میانگین نمره هوش هیجانی دانشجویان دختر نیز بیش از دانشجویان پسر است. این یافته‌ها با نتایج حاصل از پژوهش‌های احمدی ازغندی و همکاران (۱۳۸۵)، شات و همکاران^۱ (۱۹۹۸)، براکت و همکاران (۲۰۰۴) همخوان است. البته این نتیجه در مورد تمامی مؤلفه‌های هوش هیجانی برقرار نبود به گونه‌ای که در مورد مؤلفه‌های خوشبختی، خودشکوفایی و روابط بین‌فردی بین دو جنس تفاوت از لحاظ آماری معنادار نبود (جدول ۵).

این پژوهش برای اولین بار در جامعه آماری مورد نظر انجام گردید. با توجه به اهمیت موضوع، انجام پژوهش‌های دیگر در این زمینه و با نمونه‌های بیشتر پیشنهاد می‌گردد.

منابع

- آقاییار، سیروس. پرویز شریفی درآمدی. (۱۳۶۰)، *هوش هیجانی سازمانی*، اصفهان، انتشارات سپاهان.
- احمدی رقی‌آبادی، علی. (۸۴-۱۳۸۳)، «بررسی ارتباط هوش هیجانی و بهداشت روانی در دانش‌آموزان مقطع پیش دانشگاهی شهرستان رشت»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی تهران.
- احمدی ازغندی، علی و فرزام فرساد. (۱۳۸۵)، «روایی و اعتبار پرسشنامه رگه هوش هیجانی پترایدز و فارنهام»، *فصلنامه علمی - پژوهشی روان‌شناسان ایرانی*، دانشگاه آزاد اسلامی، سال سوم، شماره ۱۰.
- بشارت، محمدعلی. (۱۳۸۴)، «بررسی تأثیر هوش عاطفی بر کیفیت روابط اجتماعی»، *فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات روان‌شناختی*، دانشگاه الزهراء، شماره ۲ و ۳.
- تقوی، محمد. (۱۳۸۰)، «بررسی روایی و اعتبار پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ)»، *مجله روان‌شناسی*، شماره ۲۰.
- ثمیری، علی‌اکبر و فهیمه طهماسبی. (۱۳۸۶)، «بررسی رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان»، *فصلنامه اصول بهداشت روانی*، سال نهم، شماره ۳۶ و ۳۵.
- شامرادلو، محمد. (۱۳۸۳)، «مقایسه نقش هوش هیجانی و هوش شناختی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان»، مراکز پیش‌دانشگاهی شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی تهران.
- کیاروچی، جوزف. ج فورگاس. و جان مایر. *هوش هیجانی در زندگی روزمره، کند و کاو علمی*، ترجمه جعفر نجفی‌زند، (۱۳۸۵)، تهران، نشر سخن.
- کیاروچی، جوزف. ج فورگاس. و جان مایر. *هوش عاطفی در زندگی روزمره*، ترجمه اصغر نوری امامزاده‌ای و حبیب‌الله نصیری، (۱۳۸۵)، اصفهان، نشر نوشته.
- گلمن، دانیل. *هوش هیجانی، خودآگاهی هیجانی، خویش‌داری، همدلی و یاری به دیگران*، ترجمه نسرین پارسا، (۱۳۸۶)، تهران، انتشارات رشد.

دینی، فائزه. (۱۳۸۴)، «بررسی رابطه بین پیشرفت تحصیلی و سبکهای مقابله با بحران با هوش هیجانی در میان دانشجویان دانشگاه الزهراء»، پایاننامه کارشناسی ارشد، چکیده پایاننامه‌های ایران، شماره ۵۱.

نیکخواه، حمیدرضا و محمدمهدی شمایی. (۱۳۸۵)، «رابطه راهبردهای مقابله‌ای و هوش هیجانی با بهداشت روانی دانشجویان»، فصلنامه علوم تربیتی و زمینه‌های وابسته، سال اول، شماره ۲. یوسفی، فریده. (۱۳۸۵)، «رابطه هوش هیجانی و مهارتهای ارتباطی در دانشجویان»، فصلنامه روان‌شناسان ایرانی، سال سوم، شماره ۹.

Brakett, M.A., Mayer, J.D. & Warner, R.M. (2004). Emotional intelligence and its relation to every day behaviour. *Personality and individual differences*, 36, 1387–1402.

Cheung, P. & Spears, G. (1994). Reliability and validity of the combadian version of the 28 item General Health Questionnaire, *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 29, 95–99.

Ciarrochi, J., Deance, F. & Anderson, S. (2000). Emotional intelligence moderates the relationship between stress and psychological adaptation, as measured by depression, hopelessness and suicidal ideation. Manuscript submitted for publication.

-Rubin, M.M. (1999). Emotional intelligence and its role in mitigating aggression: aggression: A Correlation study of the relationship between Emotional intelligence and aggression in urban Adolescents unpublished dissertation, immaculate College, immaculate, pennsylvania.

Furnham A. (2000) Gender differences in measured and self-estimated trait emotional intelligence. *Sex roles: a journal of research*. 42, 449–461.

Liff S. (2003). Social and emotional intelligence: Applications for developmental. *Journal of Developmental Education*. 26, 28–35.

Lyons, J.B. & Schneider, T.R. (2005). The influence of emotional intelligence on performance personality and individual differences, *36(14)*, 693–703.

- Mayer, J.D.G., Solovey, P. (1997). *What is emotional intelligence* (PP 3 – 31). New York: Basic Books.
- Petrides, K.V. & Furnham, A. (2001), *Trait emotional Intelligence: psychometric investigation with Reference To established trait Taxonomies*. *European Journal of personality*, 15, 425 .
- Parker, J.D.A., Summerfield, L.J., Hogan, M.J. & Majestic, S.A. (2004). *Emotional intelligence and academic success: Examination the transition from high school to university*. *Personality and individual difference's* 36(1), 163 – 172 .
- Schutte, N.S., Malouff, J.M. Hall, L.E., Haggerty, D.J. Cooper, J.T., Golden, C.J. & Dornheim, L. (1998), *Development and validation of a measure of emotional intelligence*. *Personality and Individual Differences*, 25, 167 – 177 .
- Salovey, P., Stroud, R. & Woolery & Epe 1. (2002). *perceived EI, stress reactivity and symptoms reports*. Retrieved from:
<http://www.Taylor&francis.Metapress.com>.
- Zeidner, M., Shani-Zinovich, I., Matthews, G. & Roberts, R.D. (2005). *Assessing emotional intelligence ingifted and non-gifted high school student: outcomes dependon the measure*. *Intelligence*, 4, 369 – 391 .

تاریخ وصول: ۸۷/۵/۲۱

تاریخ پذیرش: ۸۸/۳/۳۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی